

โครงการศูนย์บริการการพัฒนาปลวกแดงตามพระราชดำริ จังหวัดระยอง – ชลบุรี

1. ความเป็นมา

ด้วยสภาพพื้นที่ของจังหวัดระยอง-ชลบุรี เป็นสภาพป่าที่ถูกทำลาย ราษฎรส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพการเกษตร และประสบปัญหาผลผลิตตกต่ำ รายได้ลดลง เนื่องจากขาดความอุดมสมบูรณ์ ของดิน และขาดแหล่งน้ำกอบรับกับฤดูกาลของนายทุนขยายเขตการเป็นเจ้าของที่ดินเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจจะมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติได้

เมื่อทราบฝ่าละอองธุรีพระบาท พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงได้พระราชทานพระราชดำริว่าบริเวณอ่างเก็บน้ำดอกกราย อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง ซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 1,300 ไร่ สามารถส่งน้ำมายังพื้นที่ดังกล่าวได้ และทรงแนะนำให้จัดเป็นศูนย์กลางอาชีพการเกษตร และศิลปอาชีพพิเศษแก่ราษฎร ดังนั้น คณะทำงานโครงการพัฒนาตามพระราชดำริ จึงได้ดำเนินงานขั้นต้นด้วยการจัดระบบการส่งน้ำปรับพื้นที่ ด้วยพระราชทานทรัพย์ส่วนพระองค์ที่พระราชทานมาเป็นเงินทุนหมุนเวียน จำนวน 3 ล้านบาท และมีผู้ขอพระราชทานน้อมเกล้าฯ ถวายคอกม้า คอกสุกร และคอกแกะ สร้างไว้ในศูนย์กลางการพัฒนาด้วย

เมื่อวันที่ 14 กรกฎาคม 2523 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินพร้อมด้วยสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี และสมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์อัครราชกุมารี ได้ทรงเสด็จเยี่ยมศูนย์กลางการพัฒนาการเกษตรและศิลปอาชีพพิเศษและพระราชทานแนวทางการพัฒนาไว้ 4 ข้อ คือ

1. ให้พัฒนาด้านการเกษตร โดยเฉพาะด้านปศุสัตว์ การประมงเพื่อการบริโภคและสำรองอาหารไว้ในยามวิกฤต มูลสัตว์ทำเป็นเชื้อเพลิงและปุ๋ยปรับปรุงบำรุงดิน
2. ให้มีศูนย์ฝึกปฏิบัติการด้านประกอบอาชีพ โดยมีแปลงสาธิตของราษฎรตัวอย่าง 4 แปลง แปลงละ 4 ไร่ สร้างบ้านพักอาศัยให้อยู่ โดยปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ควบคู่กันไป ในการดำเนินธุรกิจฟาร์มในรูปแบบสหกรณ์และให้ราษฎรทุนหมุนเวียนเข้าอยู่
3. ให้จัดเป็นศูนย์กลางส่งเสริมการเลี้ยงปศุสัตว์ โดยให้ราษฎรยืมพ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่ดีไปผสม หรือเลี้ยงแล้วส่งลูกคืน หรือขายให้ราษฎรนำไปเลี้ยง
4. ให้มีศูนย์พัฒนาการเกษตรที่ราษฎรจะได้ศึกษาและเยี่ยมชม เพื่อนำเอารูปแบบไปปรับปรุงไร่นาของตนเอง

กองทัพภาคที่ 1 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกระทรวง ทบวง กรม ต่างๆ ได้นำแนวพระราชดำริดังกล่าวไปดำเนินโครงการ โดยจัดตั้งคณะทำงานบริหารศูนย์บริการการพัฒนาปลวกแดง ตามพระราชดำริจังหวัดระยอง-ชลบุรี โดยมีพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ (ขณะนั้นทรงดำรงพระยศเป็นหม่อมเจ้าจักรพันธ์เพ็ญศิริ จักรพันธ์) องคมนตรี เป็นองค์ที่ปรึกษา

พลเอกปิ่น ธรรมศรี ผู้ช่วยผู้บัญชาการทหารบก เป็นประธานคณะทำงาน มีหน้าที่กำหนดนโยบาย และเป้าหมาย ควบคุมการวางแผนปฏิบัติงาน ติดตามประสานงาน กำกับดูแลการปฏิบัติงานให้ สันับสนุนซึ่งกันและกัน ติดตามการวางแผนปฏิบัติงาน แก้ไขปัญหาต่างๆ ให้บรรลุเป้าหมายตาม พระราชดำริ และให้ประธานคณะทำงานมีอำนาจแต่งตั้งอนุกรรมการ เพื่อรับผิดชอบและดำเนินการ เป็นเรื่องๆ ไป

เนื่องจากการดำเนินงานที่ผ่านมาตั้งแต่ พ.ศ.2523 โดยมีหน่วยงาน ร21 รอ. ค่ายนวมินทราชินี จังหวัดชลบุรี เป็นผู้ประสานงานซึ่งมีหน่วยงานสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ตลอดจนหน่วยงานสังกัดกระทรวงที่เกี่ยวข้องเข้ามาดำเนินการ ตามวัตถุประสงค์ของโครงการด้วยดี ทุกศูนย์ มีความพร้อม มีความสมบูรณ์และมีโครงการของกรมต่างๆ เข้ามาสนับสนุนแล้ว ทางหน่วยฯ จึงถอนตัวออกไปเมื่อปี พ.ศ.2544 เพื่อปฏิบัติภารกิจอื่นๆ และมีการมอบหมายให้หน่วยงานที่เหลือ ผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนกันเป็นผู้ประสานงานโครงการฯ หน่วยงานละ 2 ปี

2. วัตถุประสงค์โครงการ

- 2.1 เพื่อพัฒนาและปรับปรุงแหล่งน้ำและระบบชลประทาน
- 2.2 เพื่อปรับปรุงและพัฒนาที่ดิน ให้มีความอุดมสมบูรณ์ตลอดจนการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- 2.3 เพื่อส่งเสริมการพัฒนาอาชีพการเกษตร
- 2.4 เพื่ออบรมราษฎรให้มีความรู้ในการประกอบอาชีพ
- 2.5 เพื่อพัฒนาจิตใจให้มีความรักสามัคคีร่วมใจพัฒนาท้องถิ่น
- 2.6 งานอื่นๆ

3. ขอบเขตความรับผิดชอบ

- 3.1 ทำหน้าที่ติดต่อประสานงานต่างๆ อันเกี่ยวข้องกับโครงการฯ
- 3.2 ร่วมมือกับทุกส่วนราชการในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะสิ่งที่มีประโยชน์ต่อประชาชน
- 3.3 แก้ไขปัญหาอุปสรรคต่างๆ ซึ่งมีได้อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานใดหน่วยงานหนึ่ง โดยตรง
- 3.4 รวบรวมข้อมูลผลการปฏิบัติงานต่างๆ ของศูนย์ฯ

